

31.08.2026

197/03.06.03/2026

Eduskunnan ympäristövaliokunta

YmV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönnne 22.6.2026 Dnro HE 70/2026 vp.

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölaki ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää ympäristövaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto alueidenkäyttölain esityksestä. Maakuntien liitot ovat tehneet tiivistä yhteistyötä koko lain valmistelun ajan ja osallistuneet aktiivisesti kaikkiin kuulemisiin omaan asiantuntemukseensa nojaten. Alueidenkäyttölaki on maakuntien liittojen perustehtävien näkökulmasta erittäin keskeinen lakikokonaisuus ja kyseisen lain soveltaminen osa jokapäiväistä työtämme. Lisäksi kuntayhtymänä tuemme kuntiemme maankäytön suunnittelua ja seuraamme läheltä lain soveltamista myös kuntien kaavoituksessa. On hyvä, että lain valmistelun lähtökohtana on suomalaisen suunnittelujärjestelmän perusrakenteen säilyttäminen. Aiemman lausuntopalautteen perusteella lakiesitykseen on tehty kannatettavia muutoksia mm. yhteisen yleiskaavan aseman sekä maakuntakaavan täytäntöönpanon osalta. Kuitenkin Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pitää tiettyjä lakiuudistuksen ratkaisuja suomalaista investointiympäristöä ja kaavoitusjärjestelmää heikentävinä:

1. Lakiesitys sekoittaa kaavatasojen rajoja ja työnjakoa. Laki vie maakuntakaavalta keskeisen tehtävän yhteensovittaa valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) paikallisiin tavoitteisiin. Tämä heikentää VAT:n ohjausvaikutusta ja edellyttää uuden oikeuskäytännön muodostumista. Strategisista maakunta- ja yleiskaavoista poikkeaminen murtaa tiiviissä vuorovaikutuksessa suunniteltua ja demokraattisesti päätettyä tulevaisuuskuvaa. Maakuntakaavan oikeusvaikutukset yleiskaavoihin (27 §) muuttuvat, kun nykyinen termi "on ohjeena" korvautuu termillä "on otettava huomioon". Muutos heikentää alueellisen päätöksenteon merkitystä ja hidastaa hankkeiden etenemistä oikeuskäytännön nollautuessa. Nykyinen tarkentuvan suunnittelun periaate ja ylempien tasojen tulkinta toimii hyvin. Maakuntakaavojen mahdollistamien hankkeiden haluttuun tulokseen päästään nopeammin ja sujuvammin nykyisen lain mukaisilla kirjauksilla.

2. Lakiesityksestä puuttuvat siirtymäsäännökset (130 §), ja ne tulee lisätä hyväksyttävään lakiin. Voimassa olevia kaavoja ei voi tulkita uuden lain mukaan yksiselitteisesti lainmukaisina ennen uuden oikeuskäytännön muodostumista - ellei haluta pysäyttää hankkeiden etenemistä avaamalla niitä valituksille. Kunnille ja maakunnille tulee siirtymäsäännöksillä antaa aikaa päivittää kaavat uuden lain mukaisiksi. Maakuntakaavojen selvityksiä, suunnitteluratkaisuja tai vaikutusten arviointeja ei ole tehty uuden lainsäädännön viitekehyksessä. On ongelmallista, jos voimassa olevien kaavojen sisältö vaikuttaa eri tavalla kuin, mitä niiden hyväksymisen yhteydessä voimassa oleva laki on säätänyt. Se on epäoikeudenmukaista erityisesti maakuntakaavan valmisteluun osallistuneille kansalaisille, yrityksille ja muille sidosryhmille, joille todettu maakuntakaavan ohjausvaikutus maankäyttöön ei toteudukaan siinä muodossa, jollainen se on ollut kaavan valmistuessa. Siirtymäsäännösten puuttuminen vaikuttaa myös esim. voimassa oleviin, vielä

31.08.2026

197/03.06.03/2026

toteutumattomiin, tuulivoimayleiskaavoihin (etäisyysäädös, 68 §) ja voi edellyttää niiden uudelleenlaatimista.

3. Lakiuudistus kasvattaa kuntien työkuormaa ja lisää byrokratiaa. Lakiehdotuksen uudet kaavoja koskevat sisältövaatimukset edellyttävät uusia selvityksiä, mutta selvitystarvetta tulee erityisesti lisäämään vaikutusten arviointien kohdalle lisätty "todennäköisesti"-sana (78 §, vrt. LSL 35 § tulkinta). Tulkinta selvitysten riittävydestä saadaan vain oikeuskäytännön kautta, mikä viivästyttää prosessien valmistumista. Aloite- ja kumppanuuskaavoitus on kunnissa jo arkea. Sen kirjaaminen prosesseineen lakiin lisää byrokratiaa. Lain edellyttämä toimielinpäättös voi olla tarpeeton (90 §, 91 §), mutta se pitää silti valmistella ja viedä päätöksentekoon. Aika on pois itse suunnittelutyöstä. Uusi määräaika- ja uhkasakkomenettely (104 §) valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamiseksi on kuntien ja maakunnan liittojen itsemääräämisoikeuteen kajoamista ja kohtuutonta. Esitämme kyseisen pakkokaavoitusmenettelyn poistamista.

4. Tuulivoiman etäisyysäytäntely on ongelmallinen (68 §). Esitys etäisyysäytäntelystä on ristiriidassa maakuntakaavan yleispiirteisyyden nostamisen ja ohjausvaikutusten vähentämisen - eli lakiuudistuksen tavoitteiden kanssa. Maakuntakaavan tuulivoima-alueiden rajauksen sisälle osuvia tuulivoimayleiskaavoja ei koske lakiesitykseen kirjattu 1,25 km etäisyysvaatimus. Ongelmana on, miten yksityiskohtaisella selvitystyöllä maakuntakaavojen tuulivoima-alueita voidaan tulevaisuudessa osoittaa, kun vaatimus selvitystasosta on selkeästi ristiriidassa maakuntakaavan yleispiirteisyyden kanssa. Esitämme, että maininta maakuntakaavasta jätetään 68 §:stä pois. Myös maanomistajien suostumus tulee poistaa. Kaavatyössä laadittavilla selvityksillä tulee olla painoarvoa riittävän etäisyyden määrittelemisessä.

5. Lakimuutos vie keinot luonnon monimuotoisuuden parantamiselta. Lakiesitys määrittelee alueidenkäytön suunnittelun tavoitteeksi edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä (5 §). Monimuotoisuuden turvaaminen voi käytännössä edellyttää suojelualueverkoston täydentämistä sekä suojelualueita yhdistäviä ekologisia verkostoja, mutta laki vie siltä keinot. Lakiesityksen mukaan suojelualuevaraukset ovat kaikilla kaavatasoilla voimassa vain 4 vuotta, mikä on auttamatta liian lyhyt aika (26 §, 37 §, 58 §). Lakiesitys sisältää myös pykälän uuteen ns. kaavojen toteuttamislakiin (valmisteilla oleva yhdyskuntakehittämislaki). Tämä metsäkorvauspykälä ("Kaatolaki" 101 a §) tekee käytännössä mahdottomaksi kaavoittaa virkistys- ja suojaviheralueita yksityismaille. Kunnat eivät voi täyttää lain sisältövaatimuksia ilman kohtuuttomia kustannuksia. Sisältövaatimusten vastaiset kaavat kaatuvat tuomioistuimissa.

Kaikki kohdissa 1–5 kuvattu heikentää Suomen investointiympäristöä, lisää valituksia ja kuormittaa kuntien ja maakuntien lisäksi myös hallinto-oikeuksia. Kaavoituksen sujuvuus ei parane ja julkinen talous rasittuu päätösten myötä lisää. Hankkeiden toteutuminen viivästyy ja Suomi investointikohteena näyttäytyy entistä epävarmempana. Lakimuutos ei näiltä osin vastaa tavoitteisiinsa.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Maakuntahallitus

31.08.2026

197/03.06.03/2026

Lisätietoja:

Pasi Pitkänen, suunnittelujohtaja

etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi

puh. 040 083 2572

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.